

Fritidsdeltagelse for børn og unge med handicap

– Evaluering af tre kommuners udvikling af indsatsen 'Fritidsklar' med fokus på inkluderende fritidsmiljøer og individuel vejledning (2023-2025)

Hovedresultater

Hovedresultater

Børn og unge med funktionsnedsættelser deltager ikke i fritidsfællesskaber i samme omfang som børn og unge uden funktionsnedsættelser, og de møder barrierer, der står i vejen for, at de kan deltage. Børn og unge med funktionsnedsættelser har altså ikke samme muligheder for at få glæde ved at deltage i fritidsfællesskaber, udvikle erfaringer med aktiviteter og skabe venskaber, som er afgørende for børns og unges trivsel og udvikling.

For at gøre noget ved problemet valgte Social- og Boligstyrelsen i 2021-2022 at designe en ny indsats, der ved afslutningen af udviklingsprojektet har fået navnet 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap'.

Kommuner og fritidsfællesskaber blev indbudt til at søge om midler til at arbejde med og udvikle indsatsen i perioden 2023-2025 sammen med Social- og Boligstyrelsen og med deltagelse af VIVE som ekstern evaluuator.

Indsatsen bygger på ekspertviden om emnet og erfaringer fra lignende initiativer, særligt Fritid med bistand (Midsundstad, 2022) og Fritidspas (Socialstyrelsen, 2021b). Indsatsen består af to sammenhængende dele, der tilsammen skal nedbryde barrierer for deltagelse og støtte børn og unge med handicap i at blive deltagere i de fritidsfællesskaber, de gerne vil deltage i:

- Opbygning af samarbejde internt i kommunen og opbygning af samarbejde mellem kommunen og fritidsfællesskaber
- Individuel vejledning og støtte til børn og unge med handicap fra fritidsvejleder (brobygning).

Tre kommuner og en række foreninger og frivillige organisationer i Allerød, Brønderslev og Varde ansøgte og fik tilskud til at udvikle indsatsen i perioden 2023-2025. VIVE har fulgt og deltaget i udviklingsarbejdet fra start til slut og har gennemført denne evaluering, der er rekvireret og finansieret af Social- og Boligstyrelsen.

Evalueringen har bidraget til udviklingsarbejdet ved løbende at dele de foreløbige erfaringer og evalueringens fund med kommunerne og Social- og Boligstyrelsen i forbindelse med fire modningsworkshops med deltagelse af alle, men også i forbindelse med andre møder med projektledernetværket og Social- og Boligstyrelsen.

I rapporten formidler vi de centrale erfaringer fra udviklingsarbejdet og besvarer på denne baggrund de fem hovedspørgsmål, der er knyttet til modningsprojekter i

Social- og Boligministeriets 'Strategi for Udvikling af Sociale Indsatser', SUSI (Socialstyrelsen, 2022):

1. Er indsatsen velbeskrevet og defineret?
2. Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?
3. Skaber indsatsen lovende resultater?
4. Er indsatsens omkostninger realistiske i drift?
5. Er indsatsen accepteret og efterspurgt af kommuner?

Erfaringer fra de tre kommuners arbejde og udvikling af indsatsen 'Fritidsklar' i perioden fra 2023 til sommeren 2025 viser, at kommunerne har omsat indsatsen til lokalt tilpasset praksis og skabt lovende resultater for børn og unge med handicap, der har fået erfaringer med at deltage i fritidsfællesskaber.

Knap 200 børn og unge i aldersgruppen 6-16 år, der lever med forskellige former for funktionsnedsættelser og handicap, er startet i forløb med fritidsvejledning. Cirka tre fjerdedele af dem har deltaget i ét fritidsfællesskab, og cirka en fjerdedel har deltaget i mere end et fritidsfællesskab i perioden. Herudover har kommunerne, i forbindelse med opsporing, været i kontakt med en del børn og unge i målgruppen, men hvor der ikke var grundlag for fritidsvejledning.

Kommunerne havde forventet at give fritidsvejledning til mere end dobbelt så mange børn og unge, men erfaringerne viser, at det er rimeligt at nedjustere forventningerne til antal vejledningsforløb. Opgaverne med opsporing af børn og unge i målgruppen kræver en del ressourcer, ligesom varigheden og indholdet i vejledningsforløbene også gør det. Registreringerne af 121 afsluttede vejledningsforløb viser, at godt en fjerdedel har haft en varighed på 1-2 år, mens tre fjerdedele er gennemført på 1-12 måneder.

Kommunernes erfaringer viser, at udvikling af internt samarbejde er en uundværlig og vigtig del af indsatsen. Alle tre kommuner er lykkedes med at sætte ledelsesmæssigt og fagligt fokus på målgruppens muligheder for deltagelse i fritidsfællesskaber. Kommunernes arbejde med at etablere eksternt samarbejde med fritidsfællesskaber har bidraget til flere muligheder for fritidsdeltagelse for børn og unge i målgruppen – både i eksisterende fritidsfællesskaber og gennem oprettelse af specialhold med særligt fokus på inkluderende rammer for deltagelse. Udvikling af eksternt samarbejde og kommunernes arbejde med tilvejebringelse af oversigt over lokale fritidsfællesskaber og -foreninger har bidraget til, at fritidsvejledere har bedre muligheder for at finde frem til fritidsfællesskaber, som børn og unge gerne vil deltage i, og til fritidsfællesskaber, der er imødekommende over for målgruppen bl.a. gennem udvikling og tilpasning af aktiviteter og deltagelsesformer.

Indsatsen 'Fritidsklar' er udviklet og redigeret undervejs i udviklingsprojektet, hvor der bl.a. er blevet tilføjet et kerneelement, der sætter fokus på arbejdet med afslutningen af forløb med fritidsvejledning. Fritidsvejlederne har erfaret, at det kan være svært at finde det rigtige tidspunkt for afslutning. Selvom forløbene strækker sig over længere tid, så oplever fritidsvejlederne, at det kan være sårbart at stoppe vejledningen, idet små ting kan være afgørende for, at børn og unge i målgruppen stopper med at deltage. Kommunerne har arbejdet med 'åben dør', der giver mulighed for at kontakte fritidsvejlederne efter forløbenes ophør, hvis det viser sig nødvendigt. Social- og Boligstyrelsen har arbejdet med at støtte fritidsvejlederne i at afslutte vejledningsforløb med opsamling af deltagelseserfaringer, som kan bruges fremadrettet sammen med børn, unge og deres familier. Det fremstår særdeles vigtigt for alle involverede parter, at forløb med fritidsvejledning og deltagelse i fritidsfællesskaber bliver afsluttet konstruktivt, hvad enten børn, unge og familier har fået positive eller mindre positive erfaringer gennem forløbet.

Er indsatsen færdigudviklet og defineret?

Projektledere og fritidsvejledere i de tre kommuner giver udtryk for, at indsatsen 'Fritidsklar' er velbeskrevet. De understreger, at udviklingsarbejdet har ført til, at Social- og Boligstyrelsen har forbedret materialerne gennem redigering, prioritering af redskaber og forkortelse af teksterne, som beskriver og understøtter anvendelsen af indsatsen:

- Indsatsbeskrivelsen 'Fritidsklar – En indsats til børn og unge med handicap'
- 'Fritidsklar – Guide til internt og eksternt samarbejde'
- 'Fritidsklar – Guide til individuel fritidsvejledning'
- Inspirationshæftet 'Fritidsklar – Inspirationsmateriale til fritidstilbud'
- Film om deltagelse.

De grundlæggende og sammenhængende dele af indsatsen forbindes gennem seks kerneelementer. De to første retter sig mod arbejdet med udvikling af det interne samarbejde i kommunen og udvikling af det eksterne samarbejde mellem kommunen og fritidsfællesskaber. De sidste fire kerneelementer retter sig mod fritidsvejledernes gennemførelse af forløb med fritidsvejledning for børn og unge i målgruppen.

Det er klart beskrevet, at kommuner skal arbejde med de grundlæggende dele og kerneelementerne for at kunne sige, at man bruger indsatsen 'Fritidsklar'. Det er samtidig meget klart, at kommunerne skal omsætte de forskellige dele og kerneelementer på lokalt tilpassede måder. De tre udviklingskommuners vurdering af

indsatsen bygger på det 3-årige samarbejde mellem kommunerne, Social- og Boligstyrelsen og VIVE.

Set i forhold til, at nye kommuner skal kunne tage udgangspunkt i 'Fritidsklar', er indsatsen beskrevet, så den kan tilpasses kommunens ønsker og ambitioner på området, og vil derfor kræve, at man lokalt tager stilling til forankring og organisering for derigennem at videreudvikle til en lokal version af indsatsen, som giver mening i den kontekst, den placeres i.

Fritidsklar er et resultat af et udviklingsarbejde, og det har vist sig at være en styrke for udviklingskommunerne, at de har kunnet foretage lokale tilpasninger.

Kan indsatsen implementeres i danske kommuner?

Evalueringen viser, at de tre kommuner har afprøvet og udviklet forskellige greb i arbejdet med indsatsens to dele, så de understøtter hinanden på forskellige måder, der er tilpasset kommunernes lokale forhold.

Det passer med, at Social- og Boligstyrelsens indsatsbeskrivelse har til formål at støtte kommuner til at bruge og omsætte indsatsen til praksis på tilpassede måder, der virker i den lokale kommunale kontekst.

Indsatsens del 1 skal tilpasses det eksisterende interne samarbejde i kommunen og udbygge det eksisterende samarbejde med fritidsfællesskaber i kommunen. Del 2, der indeholder rekruttering, ansættelse og organisering af stillingerne som fritidsvejledere og gennemførelse af vejledningsforløb for børn og unge med handicap, skal også tilpasses de lokale forhold.

Evalueringen viser, at kommunerne, på tværs af deres forskelligheder og forskellige valg, har skabt brugbare erfaringer, og de foreløbige erfaringer er lovende i forhold til deres brug af indsatsen til at sætte fokus på behov og konkrete muligheder for, at børn og unge med handicap kan deltage i fritidsfællesskaber.

Skaber indsatsen lovende resultater?

Kommunernes erfaringer viser, at indsatsen kan fungere i forskellige setups i forhold til organisering og forankring, og 'Fritidsklar' fremstår således lovende i forhold til implementering i forskellige, kommunale kontekster.

Indsatsen er lovende i forhold til at udvikle det eksterne samarbejde med fritidsfællesskaber som fundament for at gennemføre fritidsvejledningsforløb for børn og unge med handicap. Kommunernes erfaringer viser, at det særligt er gennem de relationer, der skabes til fritidsfællesskaber i forbindelse med fritidsvejledningsforløb, at konkrete udgangspunkter for etablering af det eksterne samarbejde opstår.

De tre kommuner har tilsammen opsporet og inviteret mere end 200 børn og unge, hvoraf 197 har fået vejledning, og 173 er kommet frem til at prøve at deltage i fritidsfællesskaber. Aldersmæssigt er børnene og de unge nogenlunde jævnt fordelt fra 7 til 16 år, mens tre fjerdedele er drenge, og en fjerdedel er piger. Børn og unge oplever lovende resultater gennem mange varianter af forløb (fra en måned til 2 år) med fritidsvejledning, der giver gode oplevelser og erfaringer med at deltage i fritidsfællesskaber. Der er tale om op mod 40 forskellige typer af fritidsfællesskaber, som børnene og de unge har deltaget i. Ved afslutningen af vejledningsforløbene var 63 % af børnene aktive deltagere i fritidsfællesskaber, 30 % var ikke aktive, og 8 % er ikke oplyst.

Det er ikke alle fritidsvejledningsforløb, der ender med brobygning til et fritidsfællesskab, men dialogen om afdækning af ønsker og muligheder giver børn og unge med handicap og deres familier viden om og fokus på relevans og muligheder for – evt. på et senere tidspunkt – at deltage i lokale fritidsfællesskaber.

Er indsatsens omkostninger realistiske?

Variationerne i de tre kommuners vurdering af omkostningerne forbundet med driften af 'Fritidsklar' afspejler et nogenlunde fælles niveau for omkostningerne. Variationerne viser, at indsatsens organisatoriske implementering kan kræve mere eller mindre ledelse (variation 500-1000 timer pr. år), og Kerneelement 1 og 2 målrettet det interne og eksterne samarbejde kan prioriteres mere eller mindre. Omkostningerne forbundet med gennemførelsen af vejledningsforløb (Kerneelement 3, 4, 5 og 6) består af løntimer til fritidsvejledere (variation 1300-1900 timer pr. år). Hertil kommer mindre beløb til materialer, IT, telefoner og omkostninger forbundet med kompetenceudvikling, der er størst i de første år (variation 12.000-40.000 kr. pr. år). Hertil kan der være omkostninger forbundet med støtte til fritidsfællesskaberne og børn og unges kontingent (variation 0-50.000 kr. pr. år). De konkrete prioriteringer må vurderes i forhold til kommunernes forskellige udgangspunkter for internt og eksternt samarbejde samt fordelingen af opgaver med opsporing og invitation af børn og unge i målgruppen på special- og/eller almenområdet.

Samlet set virker kommunernes vurderinger af omkostningerne til at være forståelige og realistiske for nye kommuner set i lyset af de lovende resultater, som kommunerne har erfaret i udviklingsprojektet.

Er indsatsen accepteret og efterspurgt af kommuner?

Erfaringerne fra de tre udviklingskommuner viser, at der er interesse i at fortsætte arbejdet med 'Fritidsklar'. Projektledere og ledere udarbejdede derfor forslag til en politisk beslutning om at få indsatsen med i budgetforhandlingerne for 2026. Resultatet blev, at Allerød og Varde Kommuner forsætter med 'Fritidsklar' i 2026, mens Brønderslev Kommune vil bruge erfaringerne fra 'Fritidsklar' i deres eksisterende indsatser og tilbud til børn og unge med handicap.

For at få andre kommuners vurderinger af 'Fritidsklar' spurgte vi 15 tilfældigt udvalgte kommuner, hvordan de vurderede behovet, og om de kunne overveje at bruge indsatsen i egen kommune. 12 kommuner (80 %) besvarede spørgsmålene og 10 af de 12 kommuner vurderer, at der er i høj grad (1), i nogen grad (7) og i mindre grad (2) er behov for en indsats som 'Fritidsklar'. 2 af de 12 kommuner vurderede, at der ikke er behov for indsatsen i deres kommuner.

9 af de 12 kommuner svarer positivt på spørgsmålet, om de vil overveje at bruge 'Fritidsklar' i deres kommune. 3 kommuner svarer, at de i høj grad vil overveje det, 6 kommuner svarer i nogen grad, og 3 kommuner svarer nej.

På dette grundlag kan man med rimelighed konkludere, at 'Fritidsklar' er anerkendt og efterspørges af danske kommuner.

Evaluerings design

Evalueringen er formativ og designet til løbende at dele erfaringer og fund med Social- og Boligstyrelsen og de tre udviklingskommuner, så erfaringer og fund kan bruges direkte i udviklingsarbejdet. Designet er primært kvalitativt og har fokus på at indsamle de involverede aktørers erfaringer med at omsætte indsatsbeskrivelsen og de tilknyttede materialer til praksis i kommunerne. Hovedaktørerne i kommunerne er ledere, projektledere og fritidsvejledere, som er blevet interviewet og har deltaget i de fælles modningsworkshops, hvor aktørerne har delt erfaringer med hinanden, og VIVE har delt de foreløbige fund fra evalueringen. Evalueringen

indeholder også et registreringsark, hvori alle fritidsvejledere og projektledere i fællesskab har samlet både kvantitative og kvalitative data om alle børn og unges forløb med fritidsvejledning. Registreringsarket blev udviklet i samarbejde med de tre kommuner og Social- og Boligstyrelsen og er også blevet anvendt af kommunerne til deres egne behov for oversigter over børn og unge og deres Fritidsfællesskaber mv. Erfaringerne med registreringsarket har bidraget til, at Social- og Boligstyrelsen i dialog med kommunerne har redigeret registreringsarket og indarbejdet det som en del af 'Fritidsklar'.

Ved afslutningen af udviklingsperioden har evalueringen haft til opgave at besvare de fem hovedspørgsmål, der er knyttet til modningsprojekter i Strategien for Udvikling af den Sociale Indsats, SUSI (Socialstyrelsen, 2022). Formålet med evalueringens svar på de fem hovedspørgsmål er, at Social- og Boligstyrelsen kan inddrage svarene i vurderingen af, hvorvidt indsatsen 1) er klar til afprøvning, 2) er lovende, men har behov for yderligere udvikling eller 3) ikke er tilstrækkeligt lovende til yderligere udvikling og afprøvning.

Fakta om evalueringen

Evaluering af tre kommuners arbejde med udvikling af indsatsen *Fritidsklar* – En indsats til børn og unge med handicap i perioden 2023-2025.

Evalueringens fund og analyser bygger på kommunernes erfaringer med opbygning af internt og eksternt samarbejde samt på viden om igangsatte fritidsvejledningsforløb med børn og unge i indsatsens målgruppen.

Evalueringen inddrager både kvalitative og kvantitative metoder og datakilder, herunder:

- Interview med kommunale ledere, projektledere samt fritidsvejledere i de projektkommuner
- Interview med børn og unge, der har modtaget fritidsvejledning gennem indsatsen, samt med forældre
- Interview med aktivitetsansvarlige/frivillige i fritidsfællesskaber, som har modtaget børn og unge gennem indsatsen
- Kvantitativ og kvalitativ registrering af de gennemførte fritidsvejledningsforløb.

Hovedresultater: Fritidsdeltagelse for børn og unge med handicap – Evaluering af tre kommuners udvikling af indsatsen 'Fritidsklar' med fokus på inkluderende fritidsmiljøer og individuel vejledning
VIVE/2026
HR_302306